

УДК 631.53.01:631.559:633.18

ДОВБУШ О. С., ЦІЛИНКО М. І., МОТРЮК К. Ю.

Інститут рису Національної академії аграрних наук України, 75705, Херсонська обл., Скадовський р-н, с. Антонівка, вул. Студентська, 11, тел./факс: (05537)34648; 34742, e-mail: instofrice@gmail.com
e-mail: elena.dovbush0@gmail.com, тел. +380661199913

ВПЛИВ КАТЕГОРІЙ НАСІННЯ НА ПРОДУКТИВНІСТЬ СОРТІВ РИСУ

Стабільне виробництво зерна багато в чому залежить від рівня організації насінництва – системи заходів по збереженню сортових якостей, вирощування насіння з високими посівними якостями. Від якості насіння залежить густина рослин, одночасність проходження рослинами рису фаз вегетації.

Якість насіння сільськогосподарських культур характеризується ступенем їхньої чистосортності. Але вся справа в тому, що жодна з сільськогосподарських культур у виробництві не засмічується дикими формами та іншими сортами, як рис.

Зниження продуктивності основного сорту при засміченні червонозерними формами та рослинами інших сортів цієї ж культури відбувається за рахунок різного строку дозрівання, продуктивністю культури та іншими ознаками та властивостями.

Дослідженнями підтверджено, що суттєве зниження врожайності рису відбувається при засміченості посівів червонозерними формами на 4–5%. Відомо, що при засміченні посівів рису на 1% урожайність цього цінного дієтичного продукту знижується на 0,5%. Отже, зниження врожайності за категоріями відбувалося за рахунок засміченості посівів червонозерними формами рису, в яких відмічається раннє осипання. Осипання насіння дикорослих форм рису починається через 10 днів після цвітіння і значно збільшується за 30 днів до повного розвитку волоті. У цій стадії осипання складає 65% загальної кількості зерна й не залежить від забезпеченості азотом. Через 12 днів після цвітіння ця величина швидко збільшується і досягає 85%.

Одним із найважливіших резервів збільшення урожайності і покращення якості насіння рису є доброякісне насіння районованих сортів, які

можливо отримати тільки при добре налагодженому насінництві. У процесі тривалого пересіву насіння, особливо при порушенні основних правил насінництва, їхня якість погіршується, що приводить до погіршення насінневого матеріалу (засмічення червонозерними формами рису). В усіх країнах світу введено стандарти на посівні якості посівного матеріалу. Так за Державним стандартом України до сівби не допускається до базове насіння з умістом червоного рису, в базовому насінні – не більше 0,1%, в репродукційному (1–3 репродукція) – 0,5% та у наступних – 1%.

Дослідженнями встановлено, що при порушенні технології вирощування насінницьких посівів проходить засмічення посівного матеріалу, що перевищує допустимі норми, встановлені Державним стандартом України. Основним джерелом засмічення є домішки червоних зерен, причому воно зростає із збільшенням терміну використання посівного матеріалу в господарствах. Слід зазначити, що насіння в яких домішки червонозерних форм перевищують норми, вказані в Державному стандарті, на насінницькі посіви використовувати не можна. А отже, потрібно провести сортооновлення або сортозаміну. Якщо такий рис буде переведено в товарне зерно, то для отримання крупи із рису доводиться застосовувати жорсткіший режим шліфування, що призводить до зменшення виходу крупи та виходу цілого ядра, а вихід дробленого ядра навпаки збільшується.

Слід відмітити, що чим вища категорія насіння тим вища його ціна, ось чому дуже важливо не порушувати технологію вирощування насінницьких посівів (своєчасно проводити видові та сортові прополювання).

Ключові слова: рис, насіння, сорт, червонозерні форми, категорії.